

فاخران

زمان برگزاری: ۶۰ دقیقه

نام و نام خانوادگی:

دبیر: آقای اسماعیلی

نام آزمون: فارسی ۲

تاریخ آزمون: ۱۳۹۸/۱۱/۳۰

- ۱- هر یک از واژه‌های مشخص شده زیر، در گذر زمان مشمول کدام یک از وضعیت‌های چهارگانه شده است؟
- الف) کف اندر دهانشان شده خون و خاک همه گبر و برگستوان چاک چاک
ب) خلوت گزیده را به تماشا چه حاجت است؟ چون کوی دوست هست به صحرا چه حاجت است؟
- ۲- با توجه به بیت زیر «دیرینه» چه نوع صفت بیانی است؟
خواستم از رنجش دوری بگویم یادم آمد عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد
- ۳- مارانی که بر دوش ضحاک رویدند، مظهر چه خصلتی بودند؟
- ۴- در بیت: «هنر خوار شد، جادویی ارج مند / نهان راستی، آشکارا گزند» منظور از «هنر» چیست؟
- ۵- در بیت: «خروشید کای پایمردان دیو / بریده دل از ترس گیهان خدیو»، «گیهان خدیو» به چه معناست؟
- ۶- معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
- الف) بزَن زخم، این مرهم عاشق است که بی زخم مردن، غم عاشق است
ب) مگو سوخت جانم از فرط عشق خموشی است هان، اولین شرط عشق
- ۷- ابیات زیر را معنا کنید.
- الف) بیا عاشقی را رعایت کنیم ز یاران عاشق حکایت کنیم
ب) از آن‌ها که خونین سفر کرده‌اند سفر بر مدار خطر کرده‌اند
- ۸- بیت زیر را معنا کنید.
- «هلا منکر جان و جانان ما بزَن زخم انکار بر جان ما»
- ۹- بیت زیر را معنا کنید.
- «به رقصی که بی پا و سر می‌کنند چنین نغمه عشق سر می‌کنند»
- ۱۰- معنای بیت زیر را بنویسید.
- «از آن‌ها که خورشید فریادشان امید از گلوی سحرزادشان»
- ۱۱- بیت زیر را معنا کنید.
- «چه جانانه چرخ جنون می‌زدند دف عشق با دست خون می‌زدند»
- ۱۲- بیت زیر را معنا کنید.
- «بدین لاله‌هایی که در باغ ماست خموشند و فریادشان تا خداست»
- ۱۳- در مصراع دوم بیت زیر «قید» را مشخص کنید.
- «در آن کران که بود خون عاشقان جوشان شهید عشق سر از تن بریده می‌آید»
- ۱۴- در متن زیر صفت‌های نسبی را پیدا کنید و نوع آن‌ها را مشخص کنید.
- «وقتی فرهنگی قویم از مسیر پرتلاطم تاریخ زیر و زبر می‌آید، هم بنا به اوضاع و احوال محیط و هم، بسته به موقعیت‌های فکری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، مواد و مصالحی از مسیر خویش برمی‌گیرد و پس از جذب آن اندوخته به صورت‌های گوناگون در کلیت ساختمان خویش به کار می‌گیرد.»
- ۱۵- جدول زیر را کامل کنید.

صفت فاعلی	صفت مفعولی	صفت لیاقت	بن مضارع	فعل
				شناخت
				دارد می‌آید
				داشت می‌گفت
				خواهی رفت

۱۶- در بیت زیر آرایه‌های «کنایه، تشبیه، واج آرایی» را بیابید.

«چه جانانه چرخ جنون می‌زدند / چه عشق با دست خون می‌زدند»

۱۷- در بیت زیر چه واژه‌هایی «نماد» شهید راه وطن هستند؟

«بیا با گل لاله بیعت کنیم
که آلاله‌ها را حمایت کنیم»

۱۸- معادل معنایی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

منکر آیینه باشد چشم کور / دشمن آیینه باشد روی زرد

ای داور زمانه ملوک زمانه را / جز بر ارادت تو مسیر و مدار نیست.

۱۹- در بیت زیر به کدام یک از ارزش‌های انقلاب اسلامی تأکید شده است؟

بیا با گل لاله بیعت کنیم / که آلاله‌ها را حمایت کنیم

۲۰- در شعر زیر جاهای خالی را با واژه‌های مناسب شعر «صبح بی تو» کامل کنید.

الف- صبح بی تو رنگ بعدازظهر یک ..... دارد / بی تو حتی ..... حالتی از کینه دارد

ب- بی تو می‌گویند ..... است کار عشق‌بازی / عشق اما کی خبر از ..... و ..... دارد

پ- جغد بر ..... می‌خواند به انکار تو اما / خاک این ..... بویی از آن ..... دارد

ت- خواستم از رنجش دوری بگویم ..... آمد / عشق با ..... خوبشاوندی دیرینه دارد

ث- در هوای ..... پر می‌کشد با ..... / آن ..... زخمی که او در سینه دارد

ج- ناگهان ..... بزرگ تیرگی را می‌گشاید / آن که در دستش کلید ..... دارد

۲۱- در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می‌گشاید / آن که در دستش کلید شهر پر آیینه دارد

۲۲- در بیت زیر نوع وابسته‌های پیشین و پسین را بنویسید.

در هوای عاشقان پر می‌کشد با بی‌قراری / آن کبوتر چاهی زخمی که او در سینه دارد

۲۳- مفهوم کدام بیت «بی‌ادعایی عاشقان حقیقی» است؟

الف) بین لاله‌هایی که در باغ ماست / خموشند و فریادشان تا خداست

ب) به رقصی که بی پا و سر می‌کنند / چنین نغمه‌ی عشق سر می‌کنند

۲۴- ترتیب توالی ابیات زیر از جهت داشتن آرایه‌های «ایهام- تضاد- جناس ناهمسان- اغراق» کدام است؟

الف) دیده‌تر دامنم تا می‌زند نقشی بر آب / خاک کویت را به خون هر شب منقش می‌کند

ب) لعل جان بخش تو خود دل‌های مسکینان به لطف / جمع می‌دارد ولی زلفت مشوش می‌کند

ج) زان شراب ناب بی‌غش ده که اندر صومعه / صوفی صافی به بوی جرعه‌ای غش می‌کند

د) نام و ننگ و صبر و هوش و عقل و دینم شد حجاب / ترک من باز آ که سلمان ترک هر شش می‌کند

① ج-ب-د-الف

② د-ج-الف-ب

③ ج-د-ب-الف

④ د-الف-ج-ب

۲۵- بیت زیر را به نثر روان امروزی بنویسید:

شماریت با من ببايد گرفت / بدان تا جهان مانند اندر شگفت

۲۶- در بیت زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«چو ضحاک شد بر جهان شهریار / بر او سالیان انجمن شد هزار»

۲۷- در بیت زیر معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

نهان گشت کردار فرزنانگان / پراکنده شد نام دیوانگان

۲۸- در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«نهان گشت کردار فرزنانگان / پراکنده شد نام دیوانگان»

۲۹- در بیت زیر چه واژه‌هایی نقش مسندی دارند؟

«هنر خوار شد جادویی ارجمند / نهان راستی آشکارا گزند»

۳۰- بیت زیر را معنا کنید.

«چنان بُد که ضحاک را روز و شب / به نام فریدون گشادی دو لب»

۳۱- بیت زیر را به فارسی روان برگردانید.

«ز هر کشوری مهتران را بخواست / که در پادشاهی کند پشت راست»

۳۲- با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«مرا در نهانی یکی دشمن است
به سال اندکی و به دانش بزرگ
که بر بخردان این سخن روشن است
گوی، بدژادی، دلیر و سترگ»

(الف) منظور از دشمن، چه کسی است؟

(ب) فردوسی این سخنان را از زبان چه کسی باز گو می کند؟

۳۳- عبارات کنایی زیر معنا کنید.

(الف) پشت راست کردن: .....

(ب) سر اندر کشیدن: .....

(ج) سر از بند بیرون کردن: .....

۳۴- در بیت زیر واژه‌های مشخص شده را معنا کنید.

«ز بیم سپهبد همه راستان
بر آن کار گشتند هم داستان»

۳۵- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«بر آن محضر اژدها ناگزیر
گواهی نوشتند برنا و پیر»

(الف) منظور از «محضر» چیست؟

(ب) اژدها چه کسی است؟

(ج) آیا برنایان و پیران در بار ضحاک از نوشتن گواهی‌نامه راضی بودند؟

۳۶- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«ستم دیده را پیش او خواندند
بر نامدارانش بنشانند»

(الف) مرجع ضمیر «او» چه کسی است؟

(ب) نقش دستوری «ش» را بنویسید.

(ج) چرا کاوه را نزد انسان‌های سرشناس نشانند؟

۳۷- در بیت زیر آرایه‌های «مراعات نظیر، جناس و کنایه» را بیابید.

«خروشید و زد دست بر سر ز شاه
که شاهها منم کاوه دادخواه»

۳۸- در مصرع اول بیت زیر هسته را بیابید و وابسته‌های پسین و پیشین را مشخص کنید.

«یکی بی زیان مرد آهنگرم
ز شاه آتش آید همی بر سرم»

۳۹- کدام بیت با بیت «در ره منزل لیلی که خطر هاست در آن / شرط اول قدم آن است که مجنون باشی» ارتباط معنایی دارد؟

(الف) بزن زخم، این مرهم عاشق است
که بی زخم مردن غم عاشق است

(ب) از آن‌ها که خونین سفر کرده‌اند
سفر بر مدار خطر کرده‌اند

۴۰- مفهوم دو بیت زیر را با یکدیگر مقایسه کنید.

(الف) کج روان را دهند خرمن‌ها
قوت یک شب به نیکوان ندهند

(ب) جهل و بی‌باکی شده فاش و حلال
دانش و آزادی گشته حرام

پاسخنامه تشریحی

- ۱ - الف) برگستوان: به طور کامل از فهرست واژگان حذف شد (متروک)
 ب) تماشا: با از دست دادن معنی قدیم، معنای جدید یافت (تحول معنایی)
- ۲ - صفت نسبی
- ۳ - خواهی اهریمنی و بیداد و منش خبیث
- ۴ - مجموعه فضایل انسانی
- ۵ - خدای جهان
- ۶ - الف) مرهم: هر دارویی که روی زخم بگذارند. جمع آن مرهم
 ب) فرط: شدت، بسیاری / هان: صورت تنبیه، آگاه باش، مواظب باش، زینهار
- ۷ - الف) بیا راه و رسم عاشقی را ادا کنیم و از آزادگان و شهدا صحبت کنیم.
 ب) از آنهایی صحبت کنیم که شهید شده‌اند و به دنبال خطر و جان‌فشانی می‌گشتند.
- ۸ - ای کسانی که عشق ما و معشوق ما را انکار می‌کنید، با باور نکردن ما زخم به جان ما بزنید.
- ۹ - شهدا در عین جانبازی می‌رقصند و نوای عشق را سر می‌دهند.
- ۱۰ - از آنهایی صحبت کنیم که فریاد نورانی آن‌ها از گلوی روشنی بخششان بلند شد.
- ۱۱ - شهدا چه عاشقانه به دنبال شوریدگی بودند؛ آن‌ها با تمام وجود برای جانفشانی تلاش می‌کردند.
- ۱۲ - به شهدایی که در گلزار شهدا هستند بنگر. آن‌ها خاموشند اما صدایشان تا عرش الهی می‌رسد.
- ۱۳ - قید: سر از تن بریده
- ۱۴ - صفت مفعولی: بسته - اندوخته
 صفت نسبی: فکری - اجتماعی - سیاسی (سیاست + ی) - اقتصادی

۱۵ -

صفت فاعلی	صفت مفعولی	صفت لیاقت	بن مضارع	فعل
شناسنده	شناخته	شناختنی	شناس	شناخت
آینده	آمده	آمدنی	آ	دارد می‌آید
گوینده - گویا	گفته	گفتنی	گو	داشت می‌گفت
روا - رونده - روان	رفته	رفتنی	رو	خواهی رفت

۱۶ - کنایه: با دست پر از خون دف عشق را نواختن کنایه از جان‌فشانی و شهید شدن است.

تشبیه: دف عشق ← اضافه تشبیهی: عشق به دف مانند شده است.

واج آرایبی: تکرار صامت‌های / ج / و / / چ / / ن /

۱۷ - واژه‌های «لاله» و «آلاله» نماد شهید هستند.

۱۸ - منکر: انکارکننده (این واژه را نباید با «منگر» اشتباه گرفت؛ «منگر» به معنای زشت است).

مدار: جای دور زدن، محور

۱۹ - حمایت از خانواده شهدا و ایثارگران و ساخت نسل آینده

۲۰ - الف) آدینه - مهربانی

ب) تعطیل - شنبه - آدینه

پ) ویرانه - ویرانه‌ها - گنجینه

ت) یادم - آزار

ث) عاشقان - بی‌قراری - کیبوتر چاهی

ج) قفل - شهر پرآینه

۲۱ - به ترتیب: قید - مفعول - نهاد - متمم

۲۲ - هوا: هسته / عاشقان: مضاف‌الیه / آن: صفت اشاره / کیبوتر: هسته / چاهی: صفت نسبی / زخمی: صفت بیانی

۲۳ - الف) معنای بیت: به شهدایی که در گلزار شهدای ما هستند نگاه کن؛ آن‌ها ساکت و بی‌ادعا هستند اما به راستی فریادشان تا عرش الهی رفته است.

۲۴ - گزینۀ ۱ بیت «ح، ایهام: بو» دو معنا دارد: ۱- آرزو و امید ۲- رایحه / بیت «ب» تضاد: «جمع و مشوش» / بیت «د» جناس ناهمسان: «تُرک و تُرک» / بیت «الف»: «آن قدر گریه کردن

که خاک کوی معشوق با آن خیس گردد»، اغراق دارد.

۲۵ - لازم است (باید) برای این اقدام (ظالمانه) به من حساب پس دهی تا مردم جهان شگفت زده شوند.

- ۲۶ - ضحاک: معرب اژی دهاک، اژدها / شهریار: پادشاه، سلطان، فرمانروا
انجمن شدن: جمع شدن، گرد آمدن
- ۲۷ - کردار: عمل، راه، روش / فرزندگان: خردمندان / دیوانگان: دیوصفتان، بی خردان
- ۲۸ - کردار: نهاد / فرزندگان: مضاف‌الیه / پراکنده: مسند / نام: نهاد
- ۲۹ - خوار- ارجمند- نهان- آشکارا
- ۳۰ - ضحاک (که آرام و قرار نداشت) چنان شد که همیشه از دشمن خود، فریدون، سخن می‌گفت. (فکر فریدون، قرار و آرام را از ضحاک ربوده بود).
- ۳۱ - ضحاک از هر سرزمینی، بزرگان آن را فراخواند تا بتواند با مشاوره با آنها به دوران اقتدار پادشاهی خود برگردد.
- ۳۲ - الف) منظور از دشمن، فریدون است. ب) گوینده این ابیات، ضحاک است.
- ۳۳ - الف) «پشت راست کردن» کنایه از برطرف کردن مشکلات است.
ب) «سر اندر کشیدن» کنایه از به مسیر خود ادامه دادن است.
ج) «سر از بند بیرون کردن» کنایه از خود را از سلطه و اسارت نجات دادن است.
- ۳۴ - سپهبد: فرمانده و سردار سپاه
راستان: افراد درست، نیکوکار و بر حق
هم‌داستان: موافق، همراه
- ۳۵ - الف) منظور از محضر، استشهدانمۀ دروغین برای اثبات نیکوکاری ضحاک است.
ب) اژدها همان ضحاک است.
- ج) خیر، بزرگان دربار از ترس ضحاک اقدام به نوشتن گواهی‌نامه کردند.
- ۳۶ - الف) او: ضحاک
ب) ش: مفعول
ج) به دستور ضحاک برای ساکت کردن خشم کاوه و جلوگیری از قیام، کاوه آهنگر را نزد بزرگان دربار نشاندهند.
- ۳۷ - مراعات نظیر: دست و سر
جناس ناهمسان: بر، سر
کنایه: «دست بر سر زدن» کنایه از دادخواهی و زاری کردن است.
- ۳۸ - یکی بی زیان مرد ← یک مرد آهنگر بی زیان
صفت شمارشی هسته صفت پیشین صفت پسین
- ۳۹ - ب) مفهوم مشترک بیت سؤال و بیت «ب»، خونین و پرخطر بودن راه عشق است.
مفهوم بیت الف) عاشق درد عشق را مثل درمان می‌داند.
- ۴۰ - مفهوم هر دو بیت به ترسیم اوضاع نابه‌سامان جامعه، تسلط اهریمنان و ناراستی‌ها بر جامعه و بی‌اعتباری کار و هنر و فضیلت می‌پردازد.

پاسخنامه کلیدی

۱ - ۲۴